

**Відповіді до завдань III етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії
у 2022-2023 навчальному році**

8 клас

Завдання II

Розгляньте світлини та підготуйте тези виступу на тему: «Князь Костянтин Острозький – український Ганнібал».

Відповідь:

Як православний князь з України став гетьманом (головнокомандувачем) війська, успішним політиком та меценатом православ'я у католицькій державі? Князь Костянтин стежить за переправою своїх військ через Дніпро.

Битва двох цивілізацій – європейської та азійської, у якій перемогли європейці», «Перемагають лише ті, котрі об'єднано рухаються вперед».

Характеризуючи особливу роль князя Острозького, Пантелеймон Куліш писав: «Національна стійкість його значила багато для нашої Руси, уже захитаної в своїй національності. Він залишив по собі найкращу пам'ять серед польських і українських лицарів. Був він найхоробрішим поміж своїми співпрацівниками й найсправедливішим у поділі військової здобичі. З полоненими поведився по-християнському. Дозволяв приходити до себе найменшому прохачеві. Нагороджував за заслуги своїх соратників так щедро, як ніхто».

У всіх битвах, що проводив гетьман, брали участь і волиняни. Як свідчив показ війська Великого князівства Литовського, влаштований 1529 року, Волинь була на п'ятому місці щодо кількості оборонної сили в державі. Вона слідувала за Віденським, Троцьким, Жмудським та Підляським воєводствами. Більшу частину волинського війська забезпечував сам гетьман. Загалом із 294-х боярських родин Волині давалось 789 коней і 6 112 чоловік служби. Сам Острозький постачав 426 коней і 3 408 осіб служби. У боротьбі з татарами гетьман залучав до свого війська нову силу, що утверджувалась у тодішньому суспільстві, – запорозьке козацтво. Костянтин Іванович вважав козаків хоч і

мало озброєними, але у боротьбі з мусульманами більш досвідченими, ніж поляки.

Ця перемога дозволила на 40 років укласти мир в державі, який дав Литві можливість зміцніти, дозволив створити простір свободи, поваги до права людини і утвердження європейської цивілізації. Був створений Перший литовський статут, у нас стали поширюватися ідеї ренесансу... Влада Литви гідно оцінила цю перемогу. Сейм Литви проголосив 2014-ий Роком битви під Оршею...

За перемогу під Оршею князь був тріумфально вшанований на батьківщині. Навіки увічнила військову доблесть гетьмана картина, що була написана після перемоги литовсько-польської армії «Битва під Оршею».

Об'єднані зусилля України та міжнародного співтовариства здатні зупинити російську агресію. І перемога союзних військ у битві під Оршею 8 вересня 1514 року це довела.

Завдання III

1. Поставте події у хронологічній послідовності, указавши дату та рік кожної: а) початок роботи церковного собору в Бресті, б) укладення Люблінської унії, в) битва при Франкенхаузені, г) Нантський едикт, д) битва козаків під П'яткою.

Подія	Дата і рік
1 –	
2 –	
3 –	
4 –	
5 –	

Відповідь:

Подія	Дата і рік
1 – битва при Франкенхаузені	(травень 1525 р.)
2 – укладення Люблінської унії	1569 р.
3 – битва козаків під П'яткою	Січень 1593 р.
4 – початок роботи церковного собору в Бресті	1596 р.
5 – Нантський едикт	1598 р.

2. Із життям якої країни пов'язані вказані історизми, через кому вкажіть період, коли вони з'явилися / відбулися.

№ з/п	Історизми	Країна / період
1.	«Варфоломійська ніч»	
2.	«Кревська унія»	
3.	«Доба героїчних походів»	
4.	«Гентське умиротворення»	
5.	«Піхотинці Папи»	

Відповідь:

№ з/п	Історизми	Країна / період
1.	«Варфоломійвська ніч»	Франція, 24 серпня 1672 р.
2.	«Кревська унія»	14 серпня 1385 р., Литва та Польща
3.	«Доба героїчних походів»	1621 р., Україна, Хотинська битва
4.	«Гентське умиротворення»	8 листопада 1576 р. у Генті між північними та південними провінціями Нідерландів
5.	«Піхотинці Папи»	Італія. Члени ордену відомі як єзуїти; їх інколи називають «солдатами Ісуса Христа» або «піхотинцями Папи» (27 вересня 1540 року папа Павло III).

3. Проаналізуйте текст джерела і дайте відповіді на запитання:

Із книги Яна Красінського «Полонія», 1574 р.:

«... [вони] легко переносять, холод, голод та будь-які негаразди. Озброєні вони дуже легко, зовсім як татари. Коні у них дуже рухливі та придатні до дрібних сутичок... У битвах вони користуються насамперед луком, вражаючи ворожих вершників та їх коней дощем із стріл... Ворожою країною вони пересуваються надзвичайно швидко...».

Про кого описує автор?

Що ви знаєте про господарське та військове життя цих людей?

Чи мали ці люди свої укріплення? Як вони називалися, де і коли виникли вперше?

Відповідь:

Ян Анджей Красінський у книзі «Полонія: До ясновельможного та могутнього Генріха Першого Валуа, з ласки божої Польського короля» (Болонья, 1574) про козаків повідомляв: «Козаки легко переносять холод, голод та будь-які негаразди. Озброєні вони дуже легко, зовсім як татари. Коні у них дуже рухливі та придатні для дрібних сутичок. Сідла влаштовані так, що на них легко повертатися на всі боки й стріляти з лука. У битвах вони користуються насамперед луком, вражаючи ворожих вершників та їхніх коней дощем стріл. Шаблями татарськими озброєні. Списи також короткі мають. Ворожою країною вони пересуваються надзвичайно швидко, знищуючи все вогнем і мечем. Швидкість рухів сприяє безпеці воїна та перемозі над ворогом. Постійно перебуваючи у розлогих подільських степах, де вони ведуть безперервну війну з кримськими татарами, козаки возять із собою в сидельних торбах усі улюблені харчові припаси, як-от: хліб, солону свинину та сіль, перемішану з перцем. Кожен, крім того, має при собі сокиру та трут, аби у випадку вдалого полювання на звіра, котрого багато водиться в безлюдних місцинах, які відвідують козаки, мати можливість відразу розвести вогонь та засмажити здобич, приправивши її сіллю та перцем».

Завдання IV

1. Поясніть історичні поняття та терміни: зимівник, гравюра, секуляризація, баскак, реконкіста, нумізмати́ка, алькабала.

Відповіді:

Зимівник – поселення та господарський осередок на території Вольностей Війська Запорозького Низового у XVIII ст.

Гравюра – вид графіки, у якому зображення є друкованим відбитком на папері чи подібному до нього матеріалі з дошки (форми), на якій попередньо вирізьблено малюнок; друкований відбиток, отриманий шляхом відтворення авторського кліше.

Секуляризація – повне чи часткове відібрання верховною владою церковної та монастирської власності (переважно земельної) і перетворення її на світську, державну.

Баскак – чиновник високого рангу адміністрації Монгольської імперії та Золотої Орди.

Реконкіста (відвоювання) – війна християн за звільнення Піренейського півострова від мусульманського панування.

Нумізмати́ка – наука, що вивчає старовинні монети та медалі

Алькабала – найвищий податок, що існував у Кастилії, Іспанії та іспанських колоніях.

2. Установіть послідовність описаних подій Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст.

А. «Сповнені великої радості, вітаємо твою достойність королівську милість зі світлою перемогою над татарами й козаками Хмельницького під Берестечком...»;

Б. «Бачу зле, бо віддав Хмельницький усіх нас у неволю московському цареві... Сам із військом козацьким присягнув і місто Київ силою під каранням мечем до того привів, що присягнули всі...»;

В. «Тих польських ратних людей біля Жовтих Вод самовільні козаки, з'єднавшись із татарами, усіх побили, а інших у полон побрали живими разом із сином коронного гетьмана Потоцького...»;

Г. «Наш відданий гетьман Богдан Хмельницький, майже поєднавши свої війська з угорцем Ракочієм, послав до Польської держави наказного гетьмана Антіна Ждановича, і Богуна, й інших начальників для спустошення...».

Відповідь: 1 В, 2 А, 3 Б, 4 Г

Завдання V

Який на вашу думку, досвід могли б запозичити сучасні громадяни України з діяльності православних братств XVI-XVII століть?

При написанні повідомлення, оцінюватимуться такі історичні категорії:

- відповідність змісту викладу умови завдання;
- аргументоване розкриття теми, застосування основних історичних категорій (хронологія, термінологія, персоналістика, географія, джерелознавство);

- з'ясування причинно-наслідкових зв'язків;
- логічність та послідовність викладу;
- дотримання вимог сучасної української мови.

Відповідь:

Орієнтовний план відповіді до повідомлення:

- популяризація української мови та творів культури;
- вивчення іноземних мов;
- друкарство книжок українською мовою;
- меценатство;
- дослідження української історії;
- захист українських торгових інтересів;
- боротьба проти політики утисків релігійного та національного характеру в Україні тощо.